

Contracteren in buitenlandse valuta: een spanningsveld tussen de contractsvrijheid enerzijds en de maatstaven van de redelijkheid en billijkheid anderzijds

G.E.R. Adipoera¹

1. Inleiding

De Surinaamse wetgever bepaalt in artikel 2 lid 1 Muntwet² (hierna: ‘Muntwet’) en artikel 1 Wet Vernoeming en Herleiding van Guldensbedragen tot Dollarbedragen³ (hierna: ‘WVHGD’) dat de (Surinaamse) dollar de rekeneenheid van het Surinaamse muntstelsel is. In het Crisis- en Herstelplan 2020-2022 (hierna: ‘CHP 2020-2022’) wordt door de Surinaamse overheid erkend dat de Surinaamse dollar instabiel is en dat een stabiele wisselkoers van eminent belang is voor de economie.⁴ Vanwege de instabiele Surinaamse dollar, zijn deelnemers aan het economische verkeer haast genoodzaakt om zaken te doen in buitenlandse valuta. Het kan derhalve als bestendige (Surinaamse) praktijk worden beschouwd dat er wordt geoffreerd, gecontracteerd en gefactureerd in buitenlandse valuta.⁵ Artikel 8 WVHGD biedt een wettelijke grondslag voor het contracteren in vreemde valuta en het is de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever om de mogelijkheid te scheppen dat prestaties niet alleen in de Surinaamse dollar, maar ook in buitenlandse valuta kunnen worden verricht. Echter schrijft artikel 9 lid 1 WVHGD voor dat de schuldenaar van een geldsom gerechtigd blijft tot het betalen van de geldsom in Surinaamse dollar, ongeacht de munteenheid waarin de schuld is uitgedrukt, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen door partijen. Hieruit blijkt dat partijen contractueel *kunnen* afspreken dat de voldoening van een schuld in buitenlandse valuta *moet* plaatsvinden. Op grond van de contractsvrijheid, het wettelijke recht om te contracteren in vreemde valuta en de onstabiele Surinaamse dollar, gaan partijen er regelmatig toe over om contracten te sluiten, waarbij de prestaties in buitenlandse valuta zijn uitgedrukt. Echter kan deze contractuele rechtsverhouding worden getroffen door veranderde omstandigheden c.q. wisselkoersinstabiliteit, waardoor een gang naar de rechter niet is uitgesloten met het beroep om de overeenkomst op grond van de redelijkheid en billijkheid aan te passen. Een gang naar

---

¹ Mr. Gerrold E.R. Adipoera is als advocaat-stagiair (*Junior-associate*) verbonden bij Naarendorp Advocaten. Dit artikel is een afgeleide van zijn thesis die hij op 5 augustus 2021 verdedigde aan de Masteropleiding Surinaams recht aan de AdeKUS onder begeleiding van mr. Ruchama Koorndijk.

² G.B. 1960 no. 38, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 28.

³ S.B. 2003 no. 89.

⁴ Crisis- en Herstelplan 2020-2022, p. 38.

⁵ G.N. Best, 'Over prijszetting, prijsbewaking en prijsaanduidingen in SRD', Surinaams Juristen Blad 2017/2, p. 5.

de rechter brengt rechtsonzekerheid voor de contractanten met zich mee. Hierdoor ontstaat er een spanningsveld tussen de contractsvrijheid, de daarbij horende verbindende kracht van de overeenkomst en de rechtszekerheid in het Surinaams rechtsverkeer enerzijds en de rechterlijke noodzaak om de contractuele rechtsverhouding in een incidenteel geval aan te passen op grond van de redelijkheid en billijkheid anderzijds. In deze bijdrage zal worden gezien in hoeverre de Surinaamse rechter op basis van de maatstaven van redelijkheid en billijkheid kan ingrijpen in een bindende contractuele rechtsverhouding om de negatieve gevolgen van wisselkoersinstabiliteit c.q. geldontwaarding voor een contractspartij te mitigeren dan wel weg te nemen. Deze bijdrage zal worden beperkt tot de geldleenovereenkomst volgens het Burgerlijk Wetboek (BW) en de kredietovereenkomst. **In paragraaf twee** worden zowel de geldleenovereenkomst volgens het BW als de kredietovereenkomst nader gepositioneerd. Tevens worden de Surinaamse wettelijke bepalingen en regels ten aanzien van het contracteren in buitenlandse valuta beschreven en geanalyseerd. **In paragraaf drie** zullen de beginselen die ten grondslag liggen aan een bindende contractuele rechtsverhouding worden besproken, te weten: de contractsvrijheid, het adagium *pacta sunt servanda*, het nominaliteitsbeginsel en het beginsel van de redelijkheid en billijkheid. **In paragraaf vier** zal zowel de Surinaamse als de Nederlandse rechtspraak ten aanzien van wisselkoersinstabiliteit c.q. geldontwaarding worden geanalyseerd. Tevens is in deze paragraaf het vraaggesprek met een Surinaamse rechter beschreven. Verder zal worden aangegeven onder welke omstandigheden met een beroep op de redelijkheid en billijkheid het nominaliteitsbeginsel kan worden doorbroken. **In paragraaf vijf** wordt deze bijdrage afgesloten met een conclusie.

2. Contracteren in buitenlandse valuta

2.1 De overeenkomst van geldlening volgens het BW en de kredietovereenkomst

Van de overeenkomst van geldlening ontbreekt in het huidige Burgerlijk Wetboek een afzonderlijke begripsbepaling en aparte regeling. Specifiek voor de overeenkomst van geldlening zijn relevant de artikelen 1775 en 1776 BW. Uit de plaatsing van de genoemde specifieke geldleningsbepalingen in de dertiende titel van boek 3 van het BW blijkt dat de wetgever de geldlening beschouwt als een bijzondere vorm van verbruiklening. De gedeeltelijke definitie is slechts te begrijpen in samenhang met de voor verbruiklening in het algemeen gegeven begripsbepaling van artikel 1773 BW.⁶ Naar huidig recht is een geldlening

---

⁶ Art. 1773 BW: 'Verbruiklening is een overeenkomst, waarbij de ene partij aan de andere een zekere hoeveelheid van verbruikbare zaken afgeeft, onder voorwaarde dat de laatstgemelde haar even zoveel, van gelijke soort en hoedanigheid, teruggeeft.'

niets anders dan een verbruiklening die geld tot voorwerp heeft.⁷ De geldleenovereenkomst is niet opgenomen in het Ontwerp Nieuw Surinaams Burgerlijk Wetboek (hierna ONSBW). Volgens art. 7:129 lid 1 Nederlands Burgerlijk Wetboek (hierna: 'NLBW') is de overeenkomst van geldlening de kredietovereenkomst waarbij de ene partij, de uitlener⁸, zich verbindt aan de andere partij, de lener⁹, een som geld te verstrekken¹⁰ en de lener zich verbindt aan de uitlener een overeenkomstige som geld¹¹ terug te betalen. De Hoge Raad heeft in het fabrikant landbouwgif/telers arrest¹² overwogen dat voor het kwalificeren van een overeenkomst als een overeenkomst van geldlening voldoende is dat een verplichting tot teruggave bestaat. De teruggaafverplichting kan ook voorwaardelijk zijn aangegaan, zoals het geval is bij een achtergestelde lening.

De kredietovereenkomst is niet omschreven in de geldende Surinaamse wet. Desalniettemin kan naar huidige rechtsopvattingen worden geanticipeerd op de omschrijving in de Ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016. In art. 1 lid 1 onder l Ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016 wordt de kredietovereenkomst gedefinieerd als het document, al dan niet onder hypothecair verband, waarbij de kredietgever¹³ of kredietaanbieder¹⁴, goederen of geldsommen ter beschikking stelt van de kredietnemer¹⁵, die op een door partijen afgesproken tijdstip zullen worden terugbetaald.

---

⁷ J. F. Ballendux, *Geldlening, inflatie en goede trouw: juridische implicaties van portefeuillevorming en efficiënte markten* (diss. Tilburg), 's Gravenhage: H. Pasmans B.V. 1980, p. 5.

⁸ Biemans, *T&C BW*, commentaar op art. 7:129 NLBW, aant. 1 (online, bijgewerkt op 15 februari 2021): 'Het begrip 'uitlener' heeft betrekking op de kredietgever, maar een uitlener in de zin van dit artikel kan bijvoorbeeld ook een natuurlijk persoon zijn die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.'

⁹ Biemans, *T&C BW*, commentaar op art. 7:129 NLBW, aant. 1 (online, bijgewerkt op 15 februari 2021): 'Het begrip 'lener' is ruimer dan het begrip 'consument', kan ook een rechtspersoon zijn en/of handelen voor doeleinden die binnen zijn bedrijfs- of beroepsactiviteiten vallen.'

¹⁰ Biemans, *T&C BW*, commentaar op art. 7:129 NLBW, aant. 1 (online, bijgewerkt op 15 februari 2021): 'Het begrip verstrekken omvat niet alleen de chartale, girale of elektronische betaling van geld, maar ook inbetalinggeving, verrekening en schuldvernieuwing. De overeenkomst van geldlening heeft betrekking op het uitlenen van geld.'

¹¹ Biemans, *T&C BW*, commentaar op art. 7:129 NLBW, aant. 1 (online, bijgewerkt op 15 februari 2021): 'Onder de terugbetaling aan de uitlener van 'een overeenkomstige som geld' kan niet alleen worden verstaan de terugbetaling van de geleende (hoofd)som, maar ook de betaling van de rente, kosten, inflatiecorrecties en wat verder nog uit de overeenkomst mocht voortvloeien.'

¹² HR 9 november 2002, *NJ* 2002/600. Zie ook HR 8 september 2006, *BNB* 2007/104 (Holding/Inspecteur).

¹³ Art. 1 lid 1 onder g Ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016: 'de kredietgever: alle kredietinstellingen in de zin van artikel 1 lid b van de Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2011, alsook verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen.'

¹⁴ Art. 1 lid 1 onder h Ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016: 'de kredietaanbieder: alle natuurlijke personen of rechtspersonen niet vallende onder de sub g genoemde categorie, die onder welke naam en welke vorm ook kredietovereenkomsten aangaan met de kredietnemer.'

¹⁵ Art. 1 lid 1 onder j Ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016: 'de kredietnemer: alle natuurlijke personen of rechtspersonen die voornemens zijn een kredietovereenkomst aan te gaan of reeds zijn aangegaan met de kredietgever of de kredietaanbieder.'

2.2 Voorwaarden voor contracteren in buitenlandse valuta

2.2.1 Wet Vernoeming en Herleiding van Guldensbedragen naar Dollarbedragen

Artikel 8 jo art. 9 WVHGD biedt de contractant een wettelijke grondslag voor het contracteren in buitenlandse valuta en schept daardoor de mogelijkheid dat prestaties niet alleen kunnen worden aangeboden en of geleverd in Surinaamse dollar, doch ook in buitenlandse valuta. Indien partijen niet zijn overeengekomen dat de betaling van een geldsom in buitenlandse valuta moet geschieden, dan blijft de schuldenaar te allen tijde gerechtigd tot het betalen van de geldsom in Surinaamse dollar, zoals voorgeschreven door art. 9 lid 1 WVHGD.¹⁶ Voormelde wetsbepaling is opgenomen op aandringen van de bancaire sector in verband met de mogelijkheid van kredietverlening in buitenlandse valuta.¹⁷

2.2.2 Algemene Beschikkingen van de Deviezencommissie

Bij Algemene Beschikking 214¹⁸ en 221¹⁹ van de Deviezencommissie is aan ingezetenen algemene vergunning verleend om te beschikken over buitenlandse betaalmiddelen. De term ‘beschikken’ is op grond van artikel 3 lid 12 Deviezenregeling gedefinieerd als het ‘verrichten van een handeling, welke een rechtsverhouding in verband met of ten aanzien van een vermogensbestanddeel doet ontstaan, vaststelt, wijzigt of doet eindigen’. Ook bij A.B. no. 217²⁰ heeft de Deviezencommissie algemene vergunning verstrekt aan kredietinstellingen in Suriname om binnen het kader van tussen hen en niet-ingezetenen aangegane en voortdurende rekening-courantverhoudingen transacties te verrichten in buitenlandse valuta tegen een koers van de Centrale Bank van Suriname, met uitzondering van transacties die het gevolg zijn van de export van minerale goederen, tenzij daarvoor een bijzondere vergunning is verleend.

2.2.3 Richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname

De Centrale Bank van Suriname (hierna: ‘CBvS’) heeft in het kader van haar toezichtstaken een arsenaal van richtlijnen, aanwijzingen, regelingen en andere voorschriften ontwikkeld waarvan een aantal met name deviezenaangelegenheden betreft, zowel voor banken als

---

¹⁶ Art. 9 lid 1 WVHGD: “Indien een prestatie in Suriname moet worden verricht, bestaande in de betaling van een geldsom, is degene die deze prestatie heeft te verrichten, steeds gerechtigd die geldsom te voldoen in Surinaams wettig betaalmiddel, ongeacht of die geldsom is uitgedrukt in een buitenlands betaalmiddel, tenzij tussen degene die de prestatie heeft te verrichten en degene die de prestatie kan vorderen uitdrukkelijk anders is overeengekomen.”

¹⁷ A. Harmsma, *Van Surinaams Deviezenrecht: een oriëntatie*. Paramaribo: Art Sabina Design & Printing N.V. 2020, p. 29.

¹⁸ A.B. no. 214 d.d. 17 mei 2006.

¹⁹ A.B. no. 221 d.d. 3 maart 2021.

²⁰ A.B. 217 d.d. 18 juni 2008.

wisselkantoren.²¹ Volgens art. 2 lid 3 Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2011²² (hierna: ‘WTBK’) kan de CBvS per categorie kredietinstelling door middel van richtlijnen aangeven welke activiteiten zijn toegestaan. Volgens art. 9 lid 1 onder 8 van Richtlijn nr. 12 d.d. 13 april 2015, mogen kredieten in buitenlandse valuta uitsluitend worden verleend aan cliënten wiens activiteiten opbrengsten in buitenlandse valuta genereren. In de desbetreffende kredietovereenkomst dient te worden opgenomen welke partij het valutarisico van de terugbetaling draagt. In het geval van kredietverlening in buitenlandse valuta dienen kredietinstellingen eveneens in de kredietdossiers de bron van inkomsten te vermelden van iedere kredietnemer, alsmede de voorgenomen bestemming van de geleende valuta.

2.2.4 Algemene Bankvoorwaarden van de Surinaamse Bankiersvereniging

Volgens art. 1 Algemene Bankvoorwaarden (hierna: ‘ABV’) gelden de ABV voor alle bestaande en toekomstige rechtsverhoudingen en overige betrekkingen tussen uitsluitend de in Suriname gevestigde kantoren van de Bank en de cliënt van die kantoren van de Bank, voor zover daarvan niet is afgeweken in overeenkomsten en of in bijzondere voorwaarden. Volgens art. 33 ABV zijn vreemde valutarekeningen onderhevig aan wettelijke regels die, onder andere, beperkingen kunnen opleggen voor transacties ten laste en/of ten gunste van deze rekeningen en accepteert de cliënt dat de tegenwaarde van het saldo op de rekening in Surinaamse dollars kan veranderen door koerswijzigingen.

2.2.5 Valutaschulden

In het huidige BW zijn er geen bepalingen opgenomen over het voldoen van valutaschulden ofwel geldschulden in buitenlandse valuta. Hiervoor kan aansluiting worden gezocht bij de Algemene Bepalingen die betrekking hebben op geldschulden die voortvloeien uit de geldleningsovereenkomst. Artikel 1775 lid 1 BW schrijft voor dat de schuldenaar gebonden is de schuld die uit een geldlening voortspuit te voldoen in het bedrag dat hij is overeengekomen met de schuldeiser. Echter schrijft lid 2 van art. 1775 BW voor dat indien er waardeverandering van het geld vóór de voldoening van de schuld heeft plaatsgevonden, de betaling van de geldschuld dan geschiedt in zodanige specie als ten tijde van de voldoening gangbaar is, berekend naar dezelfde gangbare waarde op dat tijdstip. In het ontwerp van het NSBW zijn er wel bepalingen opgenomen die toezien op de betaling van geldschulden in buitenlandse valuta.

---

²¹ A. Harmsma, *Van Surinaams Deviezenrecht: een oriëntatie*: Paramaribo: Art Sabina Design & Printing N.V. 2020, p. 45.

²² S.B. 2011 no. 155.

Ingevolge art. 6:121 ONSBW is de schuldenaar bevoegd de schuld te voldoen in het geld van de plaats van betaling. Artikel 6:121 lid 2 ONSBW maakt hierop echter een uitzondering voor het geval (dat ?) uit wet, gewoonte of rechtshandeling voortvloeit dat de schuld in buitenlandse valuta dient te worden voldaan (de zogenoemde ‘betaling effectief’).²³ Een dergelijke “betaling effectief” kan dus bijvoorbeeld uitdrukkelijk tussen partijen zijn overeengekomen (‘uit rechtshandeling’), doch het is ook mogelijk dat het in de praktijk van het handelsverkeer gebruikelijk is (‘uit gewoonte’).²⁴ Pas wanneer expliciet in de overeenkomst is bedongen dat een schuld in een bepaalde valuta dient te worden voldaan, is de schuldenaar ook verplicht in die valuta te presteren.²⁵ Volgens art. 9 lid 2 WVHGD kan de betaling van een geldsom uitgedrukt in buitenlandse valuta overeenkomstig de wisselkoers van de CBvS worden betaald; echter kunnen partijen hiervan afwijken en zelf de verdeling van de koersrisico’s overeenkomen.

3. Rechtstheoretische uitgangspunten ten aanzien van het contracteren in buitenlandse valuta

3.1 Het beginsel van de contractsvrijheid

Abas stelt in zijn proefschrift over de beperkende werking van de goede trouw dat onder contractsvrijheid moet worden verstaan de vrijheid van het individu een overeenkomst te sluiten wanneer hij wil, met wie hij wil en welke inhoud hij wil.²⁶ Dit beginsel komt hierop neer dat men in het algemeen naar vrije verkiezing overeenkomsten mag aangaan. De contractsvrijheid is zo essentieel dat zij door sommige schrijvers wordt beschouwd als een grondrecht, zij het een ongeschreven, niet in de grondwet of in mensenrechtenverdragen gepositieerd grondrecht.²⁷ Het beginsel van de contractsvrijheid is niet uitdrukkelijk in het BW geregeld. In artikel 1358 BW staat echter wel opgetekend dat overeenkomsten niet in strijd mogen zijn met een dwingende wetsbepaling, de openbare orde en de goede zeden, waaruit *a contrario* valt af te leiden, dat in beginsel andere overeenkomsten vrijelijk kunnen worden aangegaan. Het Surinaamse Hof van Justitie²⁸ heeft ten aanzien van het beginsel van de contractsvrijheid overwogen dat het één der beginselen is die het contractenrecht beheerst en

---

²³ P. G. Kroon e.a., *Wisselkoersveranderingen en fiscus*, Deventer: Wolters Kluwer 2000, p. 22.

²⁴ P. G. Kroon e.a., *Wisselkoersveranderingen en fiscus*, Deventer: Wolters Kluwer 2000, p. 22.

²⁵ P. G. Kroon e.a., *Wisselkoersveranderingen en fiscus*, Deventer: Wolters Kluwer 2000, p. 23.

²⁶ P. Abas, *Beperkende werking van de goede trouw* (diss. Amsterdam UvA), Deventer: Wolters Kluwer 1972, p. 72.

²⁷ Asser/Sieburgh 6-III 2018/58.

²⁸ HvJ 16 juni 2017, G.R. no. 15081. Zie ook Ktr. 16 mei 2006, A.R. No. 060596 (CME N.V./CBvS).

dat dit beginsel inhoudt dat men in het algemeen naar vrije verkiezing overeenkomsten mag aangaan.

Het klassieke idee van contractsvrijheid houdt niet altijd de ‘echte’ vrijheid van partijen in, derhalve is er voor het garanderen van de ‘echte’ vrijheid – in het bijzonder voor zwakkere partijen – een zekere bescherming nodig.²⁹ In een reeks van gevallen waarin de ongelijkheid tussen partijen kan leiden tot onrechtvaardigheid, heeft de wetgever gemeend het beginsel van contractsvrijheid, dat wil zeggen het uitgangspunt van formele gelijkheid, los te laten en daarvoor in de plaats regels vast te stellen die ervoor moeten zorgen dat de materiële ongelijkheid tussen partijen wordt opgeheven of gecompenseerd.³⁰ Opheffing van voornoemde ongelijkheid vindt doorgaans plaats doordat de wetgever de vrijheid, om geheel naar eigen inzicht te bepalen onder welke voorwaarden en met welke inhoud men een overeenkomst wil sluiten, inperkt.³¹ Deze inperking geschiedt meestal met het oog op bescherming van de (sociaaleconomisch) zwakke partij ten opzichte van een wederpartij met een machtspositie en een voorsprong in kennis en deskundigheid.³² De in paragraaf twee besproken wet- en regelgeving (WVHGD, A.B. nr. 214 en 221, CBvS Richtlijn nr. 12 en ABV) die grenzen stellen aan het contracteren in buitenlandse valuta, kan worden gekwalificeerd als een gematigde beperking van de contractsvrijheid door de wetgever.

3.2 Het beginsel van de verbindende kracht van de overeenkomst (*pacta sunt servanda*)

Het adagium *pacta sunt servanda* oftewel “afpraak is afspraak”, vloeit voort uit het beginsel van de contractsvrijheid en impliceert dat een contract met alle daarin opgenomen bepalingen moet worden nagekomen.³³ In het standaardarrest Vereniging Effectenhandel/N.V. Bataafsche Petroleummaatschappij³⁴ heeft de Hoge Raad overwogen dat het beginsel van de verbindende kracht van de overeenkomst één der beginselen is waarop de Nederlandsche maatschappij en het maatschappelijk verkeer in Nederland steunen. Het *pacta sunt servanda*-beginsel is gecodificeerd in art. 1359 lid 1-2 BW, hetgeen erop neerkomt dat partijen gebonden zijn aan de gemaakte afspraken en dat de overeenkomst slechts door wederzijdse toestemming of

---

²⁹ O.L. Cherednychenko, ‘Contractsvrijheid vs. billijkheid in het huidige contractenrecht: kunnen grondrechten ons helpen?’, *Contracteren: tijdschrift voor de contractspraktijk* 2004/3, p. 60.

³⁰ G.N. Best, ‘Over prijszetting, prijsbewaking en prijsaanduidingen in SRD’, *Surinaams Juristen Blad* 2017/2, p. 7.

³¹ G.N. Best, ‘Over prijszetting, prijsbewaking en prijsaanduidingen in SRD’, *Surinaams Juristen Blad* 2017/2, p. 7.

³² G.N. Best, ‘Over prijszetting, prijsbewaking en prijsaanduidingen in SRD’, *Surinaams Juristen Blad* 2017/2, p. 7.

³³ H.N. Schelhaas, ‘Pacta sunt servanda bij commerciële contracten’, *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2008/21, p. 1.

³⁴ HR 13 maart 1936, *NJ* 1936/281 met annotatie van E.M. Meijers.

wettelijke redenen kan worden herroepen. Echter stelt art. 1359 lid 3 BW dat de gesloten overeenkomst te goeder trouw moet worden uitgevoerd. Art. 1359 BW is volledig genuanceerd in het ONSBW. In art. 6:248 lid 1 ONSBW is bepaald dat een overeenkomst niet alleen de door partijen overeengekomen rechtsgevolgen heeft, maar ook die welke, naar de aard van de overeenkomst, uit de wet, de gewoonte of de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeien. Tevens is een tussen partijen als gevolg van de overeenkomst geldende regel niet van toepassing, voor zover dit in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn.³⁵ In de MvT op art. 6:248 ONSBW is opgenomen dat met de vervanging van de "goede trouw" door "redelijkheid en billijkheid" geen materiële wijziging zal optreden. Het bindend karakter van het contract heeft in beginsel tot gevolg dat zowel de contractanten als de rechter de gevolgen van de gemaakte afspraken dienen te respecteren en dus niet eenzijdig het contract mogen aanvullen of wijzigen; het contract moet als zodanig gevolg krijgen en dit kan als zodanig worden afgedwongen met hulp van de rechter.³⁶ Kortom, de wil der partijen wordt opgevat als zowel de bron als de maat van hun contractuele afspraken.³⁷

3.3 Het nominaliteitsbeginsel

Opmerking verdient voorts dat het nominaliteitsbeginsel een toepassing is van het pacta sunt servanda-beginsel.³⁸ Het oorspronkelijk overeengekomen bedrag van de verbintenis tot (terug)betaling moet worden voldaan.³⁹ Het nominaliteitsbeginsel brengt met zich mee dat wijzigingen in de koopkracht of koerswaarde geen invloed hebben op de omvang van het te betalen bedrag (primaire werking) en de benadeelde geen recht geven op enige schadevergoeding (secundaire werking).⁴⁰ Van het nominaliteitsbeginsel kan contractueel worden afgeweken.⁴¹ Artikel 1775 lid 1 BW schrijft voor dat partijen gebonden zijn aan het bedrag dat zij zijn overeengekomen. Voormelde wetsbepaling is een codificatie van het nominaliteitsbeginsel dat ervan uitgaat dat een dollar een dollar waard is, ongeacht

---

³⁵ Art. 6:248 lid 2 ONSBW.

³⁶ S. Stijns en S. Jansen, 'De basisbeginselen van het contractenrecht: kroniek van de recentste evoluties', Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht 2013/1, p. 27.

³⁷ S. Stijns en S. Jansen, 'De basisbeginselen van het contractenrecht: kroniek van de recentste evoluties', Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht 2013/1, p. 27.

³⁸ Asser/De Serière 2-IV 2017/166.

³⁹ Asser/De Serière 2-IV 2017/166.

⁴⁰ W.A.K. Rank, 'Europerekelen: consequenties van uittreding uit de euro voor in euro's luidende verbintenissen', Maandblad voor Vermogensrecht 2017/10 Rank, p. 297.

⁴¹ J.J. Prinsen, *Converteerbare obligaties: omzetting van schuld in eigen vermogen* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2004, p. 22.

waardedalingen of stijgingen die zijn ingetreden.⁴² Het nominaliteitsbeginsel met betrekking tot geldleningen betekent, kort samengevat, dat wijziging in de waarde van de valuta waarin een schuld moet worden voldaan geen invloed heeft op de omvang van de schuld en de verplichting tot terugbetaling daarvan.⁴³ Rank stelt echter in zijn dissertatie dat het niet ondenkbaar is dat onder omstandigheden een beroep wordt gedaan om onaanvaardbare consequenties van toepassing van het nominaliteitsbeginsel te mitigeren.⁴⁴ Hij noemt voorbeelden van uitzonderlijke situaties waarin een dergelijk beroep kans van slagen zou kunnen hebben: ‘hyperinflatie en extreme geldontwaarding in het geval van langlopende contracten’.⁴⁵ Ook Veira⁴⁶ stelt dat de rechter op grond van het beginsel van redelijkheid en billijkheid bepaalde voorwaarden in een overeenkomst mag matigen en dus kan ingrijpen.⁴⁷

3.4 Het beginsel van de redelijkheid en billijkheid

Tegenover de contractsvrijheid, het adagium *pacta sunt servanda* en het nominaliteitsbeginsel staat het beginsel van de redelijkheid en billijkheid, waarbij van partijen wordt gevergd dat zij bij de uitvoering van de overeenkomst steeds rekening houden met elkaars gerechtvaardigde belangen. In het arrest inzake Wittenberg-De Boer/Den Hartog⁴⁸ is door de Hoge Raad de mogelijkheid erkend dat specifiek bij veranderde omstandigheden een beroep op de redelijkheid en billijkheid tot aanpassing van het overeengekomene kan leiden. Het doen prevaleren van de redelijkheid en billijkheid op het gebied van geldontwaarding als veranderde omstandigheid, komt daarom in botsing met het nominaliteitsbeginsel. In het arrest Kriek/Smit⁴⁹ heeft de Hoge Raad, die tot dan het nominaliteitsbeginsel strikt respecteerde, uitdrukkelijk overwogen dat partijen in beginsel wel verplicht zijn tot terugbetaling van een gelijk bedrag als ze destijds zijn overeengekomen, maar dat uitzonderingen op grond van de eisen van de goede trouw dan wel redelijkheid en billijkheid niet zijn uitgesloten. Het Surinaamse Hof van Justitie⁵⁰ heeft ten aanzien van de toepasselijkheid van de nominaliteitsleer de rechtsregel van het Kriek/Smit arrest bevestigd en overwogen dat de leer van dit arrest ook in Suriname geldt, omdat ook in het Surinaamse recht de derogerende werking van de goede trouw als rechtsfiguur bestaat. Deze werking kan leiden tot

---

⁴² Zie ook art. 10 Bankwet en art. 2 Muntwet.

⁴³ W.A.K. Rank, *Geld, geldschuld en betaling* (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 1996, p. 115.

⁴⁴ W.A.K. Rank, *Geld, geldschuld en betaling* (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 1996, p. 128.

⁴⁵ W.A.K. Rank, *Geld, geldschuld en betaling* (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 1996, p. 128.

⁴⁶ Prof. mr. dr. Monique Veira is Hoogleraar Privaatrecht aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

⁴⁷ Vraaggesprek Veira d.d. 3 juni 2021.

⁴⁸ HR 14 december 1973, *NJ* 1974/127.

⁴⁹ HR 12 juni 1987, *NJ* 1988/150.

⁵⁰ HvJ 6 juli 2018, G.R. 15129.

uitzonderingen op de nominaliteitsleer. In art. 3:12 ONSBW is bepaald dat bij de vaststelling van wat redelijkheid en billijkheid is, rekening moet worden gehouden met algemeen erkende rechtsbeginselen, met de hier te lande levende rechtsovertuigingen en met de maatschappelijke en persoonlijke belangen die bij het gegeven geval zijn betrokken. In de MvT op art. 3:12 ONSBW staat opgetekend dat door de rechtspraak de beperkende of derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid, onder bepaalde omstandigheden beroep op een contractuele of zelfs wettelijke regel aan een partij kan worden ontzegd. Veelal zal aan de rechter de afweging daarvan zijn opgedragen door aan de hand van objectieve criteria te toetsen, zodat de rechter zich daardoor kan verantwoorden.⁵¹ Bij de "hier te lande levende rechtsovertuigingen" valt te denken aan zowel algemene, als aan in een bepaalde kring heersende rechtsovertuigingen.⁵² De formulering 'naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar', brengt mee dat het de bedoeling van de wetgever is dat de rechter de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid terughoudend zal toepassen.⁵³ In zijn arrest van 29 januari 2021 heeft de Hoge Raad opnieuw geoordeeld dat terughoudend moet worden omgegaan met een beroep op de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid.⁵⁴ Niet de rechter heeft de bevoegdheid de overeenkomst te herzien, doch het objectieve recht legt aan de partijen de dwingende plicht op zich bij het uitvoeren van de overeenkomst overeenkomstig de eisen van de redelijkheid en billijkheid te gedragen en hierdoor kan een wijziging in de contractuele rechten en plichten worden teweeggebracht.⁵⁵ In geval van geschil is het de rechter die zijn oordeel moet geven, doch hij doet niets anders dan uitspreken wat rechtens tussen partijen is. Het is niet de rechter die wijziging brengt in de contractuele verhouding, doch de rechter constateert, eventueel ambtshalve (uiteraard binnen de grenzen van de rechtsstrijd), welke wijziging het objectieve recht heeft teweeggebracht.⁵⁶ Eveneens zal de partij die betoogt dat een als gevolg van de overeenkomst geldende regel niet van toepassing is, omdat het in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn, de voor de beoordeling daarvan relevante omstandigheden moeten stellen en bij tegenspraak moeten bewijzen.⁵⁷ Volgens Wolters kan een rechter duidelijkheid over de werking van de redelijkheid en billijkheid creëren door in de motivering van zijn uitspraken aan te geven welke omstandigheden tot het oordeel over de werking van de redelijkheid en

---

⁵¹ MvT op art. 3:12 ONSBW.

⁵² MvT op art. 3:12 ONSBW.

⁵³ Asser/Sieburgh 6-III 2018/410. Zie ook HR 28 september 2012, *NJ* 2012/555 (Van Heumen/Sappi).

⁵⁴ HR 29 januari 2021 *NJ* 2021/44.

⁵⁵ Asser/Sieburgh 6-III 2018/410.

⁵⁶ Asser/Sieburgh 6-III 2018/410.

⁵⁷ Asser/Sieburgh 6-III 2018/410.

billijkheid hebben geleid.⁵⁸ De deelnemers aan het maatschappelijk leven kunnen dankzij deze uitspraken rekening houden met de invloed van de genoemde omstandigheden.⁵⁹ De rechter dient zijn oordeel te motiveren met een beroep op de factoren die in het concrete geval de voorkeur verdienen.⁶⁰ Hij dient de concrete omstandigheden van het geval op de ‘beste’ manier te benaderen en slechts een beroep te doen op duidelijke en directe factoren.⁶¹

3.5 De bijzondere zorgplicht van banken

Uit de verschillende arresten⁶² van de Hoge Raad kwam naar voren dat de bijzondere zorgplicht voortvloeit uit hetgeen de eisen van redelijkheid en billijkheid, naar de aard van de contractuele verhouding tussen een bank en haar particuliere cliënten, meebrengt. De bijzondere zorgplicht van financiële dienstverleners is in de rechtspraak voornamelijk tot ontwikkeling gekomen ten aanzien van de bank.⁶³ De bijzondere zorgplicht van de bank⁶⁴ vloeit voort uit de bijzondere functie die de bank in het maatschappelijke verkeer vervult, waar zij als bij uitstek deskundig te achten professionele financiële dienstverlener bij het publiek een bepaald vertrouwen geniet.⁶⁵ Deze bijzondere zorgplicht heeft zowel betrekking op de zorg die de bank jegens haar particuliere cliënten (met wie zij een contractuele relatie onderhoudt) in acht moet nemen, als op de zorg die zij onder omstandigheden jegens bepaalde derden moet betrachten.⁶⁶ De zorgplicht van de bank is tevens bijzonder, omdat zij de normale contractuele zorgvuldigheid van de bank jegens de cliënt overstijgt en nog meer aandacht voor het belang van de cliënt vergt. De bijzondere zorgplicht is terug te vinden in zowel het privaats- als het publiekrecht.⁶⁷ De bijzondere zorgplicht leidt in relatie tot consumenten vooral tot onderzoeks- en eventueel

---

⁵⁸ P.T.J. Wolters, *Alle omstandigheden van het geval; een onderzoek naar de omstandigheden die de werking van de redelijkheid en billijkheid beïnvloeden* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2013, p. 338-340.

⁵⁹ P.T.J. Wolters, *Alle omstandigheden van het geval; een onderzoek naar de omstandigheden die de werking van de redelijkheid en billijkheid beïnvloeden* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2013, p. 338-340.

⁶⁰ P.T.J. Wolters, *Alle omstandigheden van het geval; een onderzoek naar de omstandigheden die de werking van de redelijkheid en billijkheid beïnvloeden* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2013, p. 338-340.

⁶¹ P.T.J. Wolters, *Alle omstandigheden van het geval; een onderzoek naar de omstandigheden die de werking van de redelijkheid en billijkheid beïnvloeden* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2013, p. 338-340.

⁶² HR 23 mei 1997, *NJ* 1998/192 (Rabobank/Everaars), HR 26 juni 1998, *NJ* 1998/660 (Van de Klundert/Rabobank) en HR 11 juli 2003, *NJ* 2005/103 (Kouwenberg/Rabobank).

⁶³ M.M. Verscheuren, *De bijzondere zorgplicht van banken jegens derden: de bank naast financieel dienstverlener ook toezichhouder?* (master thesis Tilburg), 2016, p. 15.

⁶⁴ M.M. Verscheuren, *De bijzondere zorgplicht van banken jegens derden: de bank naast financieel dienstverlener ook toezichhouder?* (master thesis Tilburg), 2016, p. 15.

⁶⁵ M.M. Verscheuren, *De bijzondere zorgplicht van banken jegens derden: de bank naast financieel dienstverlener ook toezichhouder?* (master thesis Tilburg), 2016, p. 15.

⁶⁶ M.M. Verscheuren, *De bijzondere zorgplicht van banken jegens derden: de bank naast financieel dienstverlener ook toezichhouder?* (master thesis Tilburg), 2016, p. 16.

⁶⁷ M.M. Verscheuren, *De bijzondere zorgplicht van banken jegens derden: de bank naast financieel dienstverlener ook toezichhouder?* (master thesis Tilburg), 2016, p. 17.

adviesplichten en tot waarschuwings- en eventueel vergewisplichten.⁶⁸ Gedurende de looptijd van het contract zal een schending van de bijzondere zorgplicht wanprestatie opleveren, wegens schending van de redelijkheid en billijkheid of de bancaire zorgplicht zoals opgenomen in de ABV, voor zover deze in het concrete geval van toepassing zijn verklaard.⁶⁹

4. De jurisprudentie ten aanzien van de verhouding van het nominaliteitsbeginsel tot de eisen van de redelijkheid en billijkheid

4.1 De Hoge Raad der Nederlanden

4.1.1 Mark is Mark-arrest⁷⁰

De HR heeft in het Mark is Mark-arrest zich strikt gehouden aan het pacta sunt servanda-beginsel en het daaruit voortvloeiende nominaliteitsbeginsel. De uitspraak van de HR komt erop neer dat partijen gehouden zijn aan hetgeen zij zijn overeengekomen en dat gewijzigde omstandigheden c.q. extreme geldontwaarding (een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optrad na contractsluiting) nakoming van het nominaal verschuldigd bedrag niet in de weg staat. De HR miskent in deze uitspraak de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid en gaat onterecht voorbij aan de in die tijd extreme geldontwaarding die partijen niet hebben kunnen voorzien.

4.1.2 Kriek/Smit arrest⁷¹

De HR heeft in het Kriek/Smit-arrest overwogen dat het nominaliteitsbeginsel dat de rechtszekerheid dient geen absoluut karakter heeft. De uitspraak van de HR komt erop neer dat gewijzigde omstandigheden c.q. extreme waardevermindering van een goed nakoming van het nominaal verschuldigd bedrag in de weg kan staan. De HR erkent in deze uitspraak de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid en houdt rekening met waardevermindering/vermeerdering. Een uitzondering kan volgens de Hoge Raad in het bijzonder op zijn plaats zijn in het geval er door onvoorziene omstandigheden (een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optrad na contractsluiting), zoals de toenmalige ontwikkelingen op de Nederlandse onroerendgoedmarkt, een aanzienlijke waardevermeerdering heeft plaatsgevonden. Hierbij is vooral van belang of de betreffende onvoorziene omstandigheden

---

⁶⁸ D. Busch, 'De toekomst van de bijzondere zorgplicht in de financiële sector', *Nederlands Juristenblad* 2020/424, p. 3-4.

⁶⁹ D. Busch, 'De toekomst van de bijzondere zorgplicht in de financiële sector', *Nederlands Juristenblad* 2020/424, p. 3-4.

⁷⁰ HR 2 januari 1931, *NJ* 1931/274.

⁷¹ HR 12 juni 1987, *NJ* 1988/150.

van zodanige aard zijn dat de schuldenaar, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, niet mag verwachten dat hij kan volstaan met slechts de teruggave van het destijds gefinancierde bedrag (nominaal bedrag) zonder enige verrekening van de waardevermeerdering van de woning.

4.2 Het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba

4.2.1 Gem. HvJ 1 oktober 2010, A.R. no. 136/06 – H. no. 275/09⁷²

Het Gem. HvJ heeft in deze uitspraak overwogen dat het nominaliteitsbeginsel aan beperkingen onderhevig is. De uitspraak komt erop neer dat gewijzigde omstandigheden c.q. geldontwaarding na contractsluiting nakoming van het nominaal verschuldigd bedrag in de weg kan staan. Het Hof erkent in deze uitspraak de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid en houdt rekening met waardevermeerdering. Echter stelt het Hof wel dat de rechter met gepaste terughoudendheid het nominaliteitsbeginsel moet beperken. Hieruit volgt dat de omstandigheden van het concrete geval de beperking moeten rechtvaardigen.

4.3 Het Surinaams Hof van Justitie

4.3.1 HvJ 6 juli 2018, G.R. no. 15129⁷³

Het Hof heeft in deze uitspraak overwogen dat het nominaliteitsbeginsel geen absoluut karakter heeft. De uitspraak van het Hof komt erop neer dat gewijzigde omstandigheden c.q. extreme waardeestijging van een goed, nakoming van het nominaal verschuldigd bedrag in de weg kan staan. Het Hof erkent in deze uitspraak de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid in het Surinaams recht en houdt rekening met waardevermindering/vermeerdering.

4.3.2 RCR Health Centre N.V./Hakrinbank N.V. e.a.⁷⁴

In deze zaak heeft het Hof rekening gehouden met de devaluatie dan wel ontwaarding van de Surinaamse munt (een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optrad na contractsluiting) en het nadeel dat de schuldenaar daardoor ervaarde. Het Hof heeft ook de bijzondere zorgplicht die rust op banken (verschil van maatschappelijke positie, professionaliteit en deskundigheid) aangenomen door te stellen dat op hen een onderzoeksplicht rust ter zake de inkomens- en vermogenspositie en de kredietwaardigheid van de cliënt. Het voormelde is voornamelijk van belang wanneer het valutateningen betreft. Hieruit volgt dat banken aansprakelijk gesteld

---

⁷² Partijen in deze uitspraak zijn geanonimiseerd.

⁷³ Partijen in deze uitspraak zijn geanonimiseerd.

⁷⁴ HvJ 7 augustus 2019, G.R. no. 15670.

kunnen worden als zij de bijzondere zorgplicht die op hen rust, schenden. De rechter zal tevens de overeenkomst aanpassen. De bijzondere zorgplicht vloeit voort uit de eisen van de redelijkheid en billijkheid.

4.4 Het Surinaams Kantongerecht

4.4.1 Ktr. 17 maart 2015, A.R. no. 10-4150⁷⁵

De kantonrechter heeft in deze zaak erkend dat de waarde van het geld en het desbetreffend goed in de loop der tijd is veranderd, doch stelt hij dat de schuldeiser nalatig (verwijtbare gedraging) is geweest in zijn nakomingsvordering c.q. leveringsactie en acht het derhalve in strijd met de redelijkheid en billijkheid om de waardeverandering van het geld en goed te verrekenen bij de voldoening van het verschuldigde bedrag.

4.4.2 Rapid International N.V. e.a./Stg. Garnizoenspad⁷⁶

De kantonrechter heeft zich in deze zaak gehouden aan het pacta sunt servanda beginsel en het daaruit voortvloeiende nominaliteitsbeginsel. De uitspraak van de kantonrechter komt erop neer dat partijen gehouden zijn aan hetgeen zij zijn overeengekomen en dat gewijzigde omstandigheden c.q. koersschommelingen (een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optrad na contractsluiting) in de risicosfeer van de schuldeiser komen en nakoming van het nominaal bedrag moet worden voldaan.

4.5 Europees Hof van Justitie

4.5.1 Ruxandra Paula Andriciuc e.a./Banca Românească SA⁷⁷

Deze uitspraak van het Europees Hof is in lijn met het RCR-vonnis waarbij is overwogen dat op banken een bijzondere zorgplicht rust, met name bij het verstrekken van geldleningen in buitenlandse valuta. Banken dienen uit hoofde van hun zorgplicht te onderzoeken wat de inkomens- en vermogenspositie is van hun cliënten en hen ook duidelijk en voldoende informeren over elke detail van de valutalening. Doen zij dat niet, dan kan de rechter ambtshalve de overeenkomst aanpassen uit hoofde van de redelijkheid en billijkheid c.q. de bijzondere zorgplicht. De omstandigheden die hier de redelijkheid en billijkheid hebben beïnvloed zijn: (1) een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optrad na contractsluiting

---

⁷⁵ De tegenpartij in deze zaak is geanonimiseerd.

⁷⁶ Ktg. 21 januari 2016, A.R. no. 155520.

⁷⁷ EU HvJ 20 September 2017, C-186/16.

c.q. wisselkoersinstabiliteit/geldontwaarding; en (2) verschil van maatschappelijke positie, professionaliteit en deskundigheid.

4.6 Interview Surinaamse rechter

Praag⁷⁸ geeft aan dat het nominaliteitsbeginsel niet onbeperkt kan worden toegepast en dat er zich omstandigheden kunnen voordoen die maken dat een beroep op de overeenkomst niet kan worden gehonoreerd.⁷⁹ Dit betekent dat de rechter in het algemeen altijd kan ingrijpen als de omstandigheden van het geval hem daartoe nopen.⁸⁰ Hierbij moet worden gedacht aan uitzonderlijke omstandigheden, waarbij de wederpartij naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet mag verwachten dat de overeenkomst ongewijzigd in stand blijft.⁸¹ Praag verwijst naar de formulering van de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid in het ONSBW, onder andere, art. 6:248 lid 2 BW.⁸²

5. Conclusie

De Surinaamse rechter kan uit hoofde van de redelijkheid en billijkheid ingrijpen in een bindende contractuele rechtsverhouding, indien er sprake is van: (1) extreme wisselkoersinstabiliteit c.q. geldontwaarding of (2) schending van de bijzondere zorgplicht van de kredietgever c.q. bank. De concrete omstandigheden die een beroep op de redelijkheid en billijkheid kunnen beïnvloeden, zijn onder andere: 1) een gebeurtenis die onafhankelijk van partijen optreedt na contractsluiting c.q. wisselkoersinstabiliteit; (2) verschil van maatschappelijke positie, professionaliteit en deskundigheid; en (3) verwijtbare gedragingen van de schuldeiser of schuldenaar. Hieruit volgt dat de concrete omstandigheden het rechterlijk ingrijpen moeten rechtvaardigen, hetgeen duidelijk in de uitspraak van de rechter moet worden gemotiveerd.

---

⁷⁸ Mr. Robert Praag is rechter bij het Hof van Justitie van Suriname en oud universitair hoofddocent Verbintenissenrecht aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

⁷⁹ Vraaggesprek Praag d.d. 15 juni 2021.

⁸⁰ Vraaggesprek Praag d.d. 15 juni 2021.

⁸¹ Vraaggesprek Praag d.d. 15 juni 2021.

⁸² Vraaggesprek Praag d.d. 15 juni 2021.